

В. М. Толочко, М. В. Зарічкова, О. М. Должнікова, Т. Ф. Музика

Національний фармацевтичний університет Міністерства охорони здоров'я України

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНОГО ПАСПОРТА АПТЕЧНОГО ЗАКЛАДУ

Метою є дослідження соціально-економічних показників аптечного закладу й обґрунтування необхідності запровадження соціального паспорта аптеки та визначення методики його формування шляхом комплексного теоретичного дослідження системи соціально-економічних загроз, проблем і можливих перспектив сприяння розвитку досліджуваного аптечного закладу за допомогою SWOT-аналізу та аналізу критеріїв, що характеризують соціальну структуру трудового колективу, умови праці та культурно-побутові умови, оплату й дисципліну праці.

Матеріали та методи: формально-логічний метод, системний аналіз, метод аналогії і порівняння, аналіз документів і результатів соціологічних досліджень, SWOT-аналіз.

Результати. У статті застосовано методику розрахунку досягнення відповідного рівня соціального захисту спеціалістів фармації (СЗСФ) в аптечному закладі за основними блоками соціального паспорта і визначено пріоритетність соціальних стратегій на основі його розробки. За допомогою SWOT-аналізу визначено основні сильні і слабкі сторони соціально-економічного стану аптечного закладу, що стане в подальшому основою для створення його соціального паспорта. Визначено, що впровадження технології соціальної паспортизації аптечного закладу забезпечить системний підхід до діагностування рівня соціального розвитку аптеки та оцінки досягнення нормативів соціального паспорта.

Висновки. Проведено соціологічне дослідження серед працівників аптеки та описано соціально-демографічні характеристики колективу аптечного закладу і ставлення працівників до забезпечення соціального захисту. Шляхом узагальнення інформації оперативного аналізу даних досліджуваного аптечного закладу визначено його сильні і слабкі сторони, що надасть змогу впорядкувати всю наявну інформацію та запровадити соціальний паспорт аптеки як основний інструмент побудови методики соціального розвитку аптечного закладу.

Ключові слова: аптечний заклад; соціальний захист спеціалістів фармації; соціальний паспорт

V. M. TOLOCHKO, M. V. ZARICHKOVA, O. M. DOLZHNIKOVA, T. F. MUZYKA

National University of Pharmacy of the Ministry of Health of Ukraine

ALTERNATIVE APPROACH TO DETERMINING THE PRIORITY OF SOCIAL STRATEGIES ON THE BASIS OF THE SOCIAL PASSPORT OF THE PHARMACY

Aim. To study the socio-economic indicators of the pharmacy and justify the need to introduce a social passport of the pharmacy and determine the method of its formation by a comprehensive theoretical study of socio-economic threats, problems and possible prospects for the development of the pharmacy through SWOT-analysis and analysis of criteria which characterized the social structure of the workforce, working conditions and cultural and living conditions, pay and labor discipline.

Materials and methods. Formal-logical method, system analysis, method of analogy and comparison, analysis of documents and results of sociological research, SWOT-analysis used.

Results. The article presents the method of calculating the achievement of the appropriate level of pharmacy professionals (SPPHP) social protection in the pharmacy for the main blocks of the social passport and identifies the priority of social strategies based on its development. The main strengths and weaknesses of the socio-economic condition of the pharmacy have been identified with the help of SWOT-analysis, which will become the basis for the creation of its social passport in the future. It has been determined that introduction of the technology of pharmacy social certification will provide a systematic approach to diagnosing the level of pharmacy social development and assessing the achievement of social passport standards.

Conclusions. A sociological survey has been conducted among the employees of the pharmacy and the socio-demographic characteristics of the staff of the pharmacy and the attitude of employees to the provision of social protection have been described. By summarizing the information of operational analysis of the data of the studied pharmacy, its strengths and weaknesses were identified, which will allow to organize all available information and introduce a social passport of the pharmacy as the main tool for building methods of social development of the pharmacy.

Key words: pharmacy institution; social protection of pharmacy professionals; social passport

В. М. Толочко, М. В. Заричковская, О. Н. Должникова, Т. Ф. Музыка

Национальный фармацевтический университет

Министерства здравоохранения Украины

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПРИОРИТЕТНОСТИ СОЦИАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ НА ОСНОВЕ СОЦИАЛЬНОГО ПАСПОРТА АПТЕЧНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Целью является исследование социально-экономических показателей аптечного учреждения и обоснование необходимости введения социального паспорта аптеки, а также определение методики его формирования путем комплексного теоретического исследования системы социально-экономических угроз, проблем и возможных перспектив содействия развитию исследуемого аптечного учреждения с помощью SWOT-анализа и анализа критериев, характеризующих социальную структуру трудового коллектива, условия труда и культурно-бытовые условия, оплату и дисциплину труда.

Материалы и методы: формально-логический метод, системный анализ, метод аналогии и сравнения, анализ документов и результатов социологических исследований, SWOT-анализ.

Результаты. В статье использована методика расчета достижения соответствующего уровня социальной защиты специалистов фармации (СЗСФ) в аптечном учреждении по основным блокам социального паспорта и определена приоритетность социальных стратегий на основе его разработки. С помощью SWOT-анализа определены основные сильные и слабые стороны социально-экономического состояния аптечного учреждения, что станет в дальнейшем основой для создания его социального паспорта. Определено, что внедрение технологии социальной паспортизации аптечного учреждения обеспечит системный подход к диагностированию уровня социального развития аптеки и оценке достижения нормативов социального паспорта.

Выводы. Проведено социологическое исследование среди работников аптеки и описаны социально-демографические характеристики коллектива аптечного учреждения и отношения работников к обеспечению социальной защиты. Путем обобщения информации оперативного анализа данных исследуемого аптечного учреждения определены его сильные и слабые стороны, что позволит упорядочить всю имеющуюся информацию и ввести социальный паспорт аптеки как основной инструмент построения методики социального развития аптечного учреждения.

Ключевые слова: аптечное учреждение; социальная защита специалистов фармации; социальный паспорт

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Особлива соціально-економічна значність аптечного закладу як головного елемента фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я України потребує внесення його до переліку соціально значущих закладів охорони здоров'я, забезпечення відповідного рівня соціального захисту спеціалістів фармації (СЗСФ) в аптечному закладі за відповідними напрямками і визначення пріоритетності соціальних стратегій на основі розробки та впровадження соціального паспорта аптеки, що робить соціальну паспортизацію аптечних закладів актуальною і своєчасною [1].

Актуальність запровадження соціального паспорта аптечного закладу також підтверджується проведеними державними реформами на виконання основних положень наказу від 30.03.2001 р. № 53 «Про запровадження в дію форми «Соціальний паспорт регіону, міста, району» з змінами і доповненнями, внесеними наказом Українського державного центру соціальних служб для молоді від 3 липня 2001 року № 66, та наказу Українського державного центру соціальних служб для молоді (УДЦССМ) від 07.03.2001 р. № 27 «Про планову статистично-інформаційну

звітність у системі центрів соціальних служб для молоді (ССМ)», які запропонували якісно нову стратегію надання соціальних послуг та визначили соціальний паспорт як інструмент для розв'язання нагальних проблем соціального характеру [2-4].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями запровадження соціальної паспортизації аптечних закладів в Україні і вдосконалення соціального забезпечення фахівців фармації та їх соціального захисту займалися такі відомі вчені: Котвицька А. А., Толочко В. М., Посилкіна О. В., Мнушко З. М., Пономаренко М. С., Слободянюк М. М., Гудзенко О. П., Громовик Б. П. та ін., але залишаються актуальними питання створення і впровадження соціального паспорта аптечного закладу, що потребує подальшого опрацювання цього напрямку досліджень.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Як засвідчив проведений аналіз, у наукових працях з цієї тематики в основному досліджуються

сучасні форми СЗСФ, але й досі не розробленими залишаються методичні засади здійснення статистичного аналізу запровадження різних елементів СЗСФ. Варто зауважити, що соціальний паспорт необхідно впроваджувати на всіх підприємствах як статистичний документ, який сприяє ефективному соціально-правовому захисту його працівників, а для аптечних закладів, незважаючи на універсальність методик запровадження соціальної паспортизації, що застосовуються в інших сферах господарювання, розрахункові формули деяких з індексів (коефіцієнтів), які входять до складу соціального паспорта аптечного закладу, необхідно адаптувати з урахуванням специфіки діяльності конкретного аптечного закладу [1-6].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТИ

Метою дослідження є обґрунтування необхідності запровадження соціального паспорта в аптечному закладі та дослідження системи соціально-економічних загроз, проблем і можливих перспектив сприяння розвитку досліджуваного аптечного закладу. Для досягнення поставленої мети необхідним є визначення системи показників, які відбиватимуть основні напрямки соціального захисту й соціального розвитку персоналу аптечного закладу. Науковою новизною дослідження є визначення основних показників соціальної стабільності спеціалістів фармації (СФ) та структури соціального паспорта аптечного закладу.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для аналізу соціально-економічних показників діяльності й подальшої розробки соціального паспорта нами було досліджено структурний підрозділ Кошторного підприємства Харківської обласної ради КП ХОР «Фармація» Аптека 195.

Цей аптечний заклад є типовим для території України (за виробничими приміщеннями, наявністю кадрового складу тощо), його кадровий склад налічує 8 співробітників – СФ кваліфікації «фармацевт» і «провізор» (станом на 1.04.2020 р.). За формою власності він є комунальним аптечним закладом охорони здоров'я і здійснює широкий перелік фармацевтичних послуг, зокрема має ліцензії на виробництво лікарських засобів (ЛЗ) в умовах аптеки; на оптову та роздрібну торгівлю ЛЗ, імпорт ЛЗ (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), що підлягають ліцензуванню; ліцензію на здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та є базою практики інтернів.

Для дослідження соціально-демографічної характеристики аптечного закладу нами було

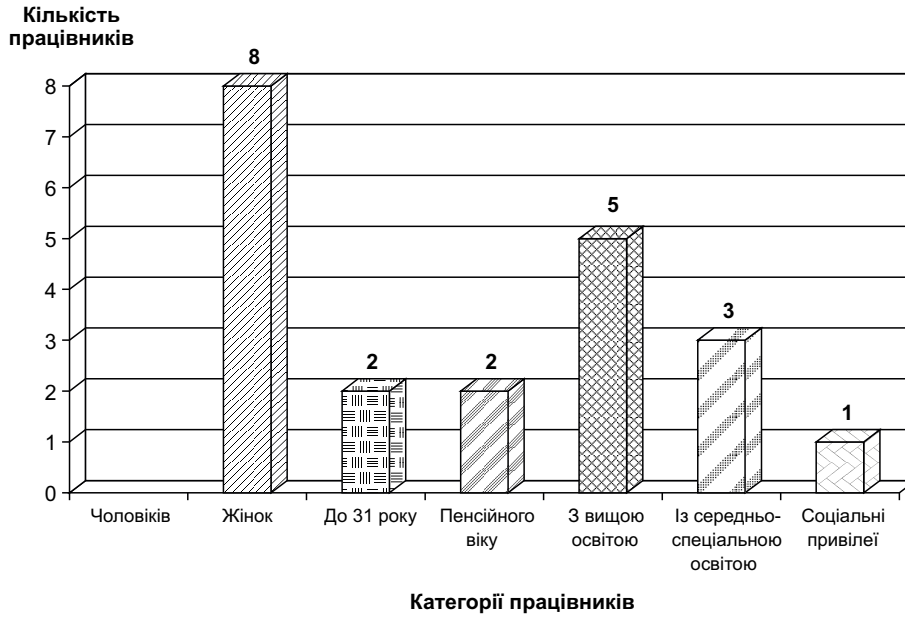
опитано СФ, які працюють на різних посадах: завідувач аптеки; провізор; фармацевт. СФ – це наймані працівники, які матеріально й соціально залежать від підприємства, де вони працюють. Як засвідчило наше дослідження, попри стабільний психоемоційний стан у колективі, не всі працівники відчувають себе соціально захищеними. Серед опитуваних більшість СФ користується системою державного соціального захисту населення і не має досвіду участі в СЗСФ від роботодавця. Один із СФ нашого соціального опитування бере участь у державній програмі соціального захисту як інвалід II гр. (рис. 1). Надання пріоритету державним соціальним програмам, за нашими даними, ґрунтується на досить важливих показниках, які характеризують їх якість та ступінь довіри до бажаного соціального ефекту. Щодо інших соціальних програм, що існують наразі в Україні, з'ясовано, що опитувані СФ не мають досвіду їх використання та не мають можливості отримання бажаного СЗ з боку роботодавця [1, 4-6]. Варто зазначити відсутність у колективі працівників чоловічої статі, що яскраво відображає гендерну більшість жінок у робочих колективах аптечних закладів України.

Для отримання даних про потребу СФ в соціальному захисті та їх пріоритетність нами було проведено соціологічне опитування респондентів, яке засвідчило, що для СФ має велике значення в системі СЗСФ низка складових (рис. 2).

Як видно з рис. 2, найголовніший показник соціального захисту для СФ (100 %) – це забезпечення доходів на випадок втрати працездатності чи роботи; соціальна підтримка та допомога; оплата праці. Друге місце посідає соціальне страхування: опитувані СФ бажають бути застрахованими на випадок професійних хвороб і їх профілактики (87,5 % респондентів), сприяння одержанню освіти та підвищенню кваліфікації спеціалістів фармації (75 % респондентів відповідно). Таку стурбованість зумовлено економічною нестабільністю в Україні, страхом залишитись без роботи і матеріальних коштів на життя.

На третьому місці (50 % опитаних СФ) – захист соціальних прав та мінімальних гарантій. Сьогодні в Україні практично відсутнє забезпечення соціальних гарантій, що викликає невпевненість громадян у майбутньому.

Проведені нами дослідження підтверджують необхідність запровадження систематичного і всебічного моніторингу соціально-економічних показників аптечного закладу, результатів нововведень і змін. Тому як один із важливих врегулювання соціальних проблем ми пропонуємо розробку соціального паспорта аптечного закладу.

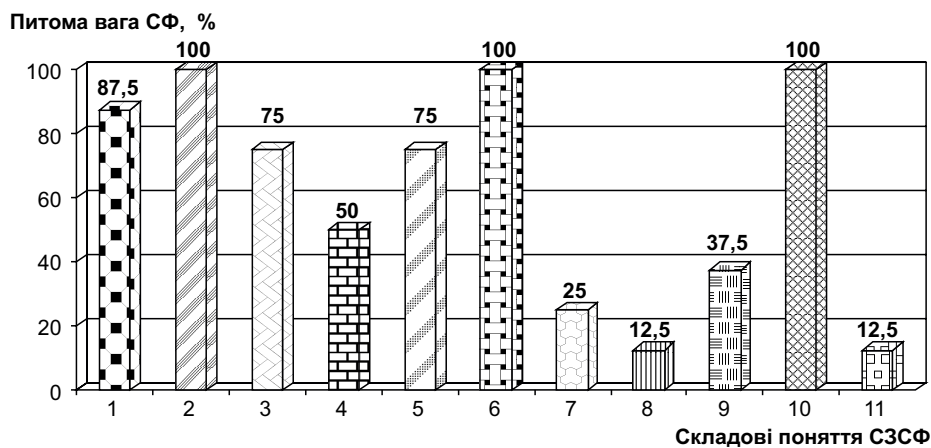
Рис. 1 Стан соціально-демографічного складу СФ досліджуваного аптечного закладу

У досліджуваному нами аптечному закладі було виявлено відсутність соціального паспорта аптеки, який є основним інструментом для визначення пріоритетності соціальних стратегій.

З метою комплексного теоретичного дослідження системи соціально-економічних загроз, проблем і можливих перспектив сприяння розвитку досліджуваного аптечного закладу та для запровадження в ньому соціального паспорта аптечного закладу ми вважаємо за доцільне провести SWOT-аналіз (SWOT – аббревіатура перших літер англійських слів strengths – сильні сторони, weakness – слабкі сторони, opportunities –

можливості і threats – небезпеки, загрози), у якому застосовуються аналітичні підходи для оцінювання поточного стану аптечного закладу та перспектив його розвитку [7-9]. Основні етапи опрацювання соціально-економічних стратегій аптечного закладу на основі SWOT-аналізу наведено на рис. 3.

Запровадження в аптечному закладі різних заходів із СЗСФ та соціальної паспортизації свідчить про позиціонування аптечного закладу як соціального підприємства, що є одним із видів соціальних інновацій і може принести благо різним зацікавленим сторонам: для аптечного

Рис. 2 Ставлення СФ до забезпечення соціального захисту: 1 – соціальне страхування; 2 – забезпечення доходів на випадок втрати працездатності чи роботи; 3 – лікування і профілактика професійних хвороб; 4 – захист соціальних прав та мінімальних гарантій; 5 – сприяння одержанню освіти і підвищенню кваліфікації спеціалістів фармації; 6 – соціальна підтримка та допомога; 7 – захист від професійного вигорання; 8 – соціальне забезпечення непрацездатних громадян; 9 – пропаганда здорового способу життя; 10 – оплата праці; 11 – оздоровлення в санітарно-курортних закладах

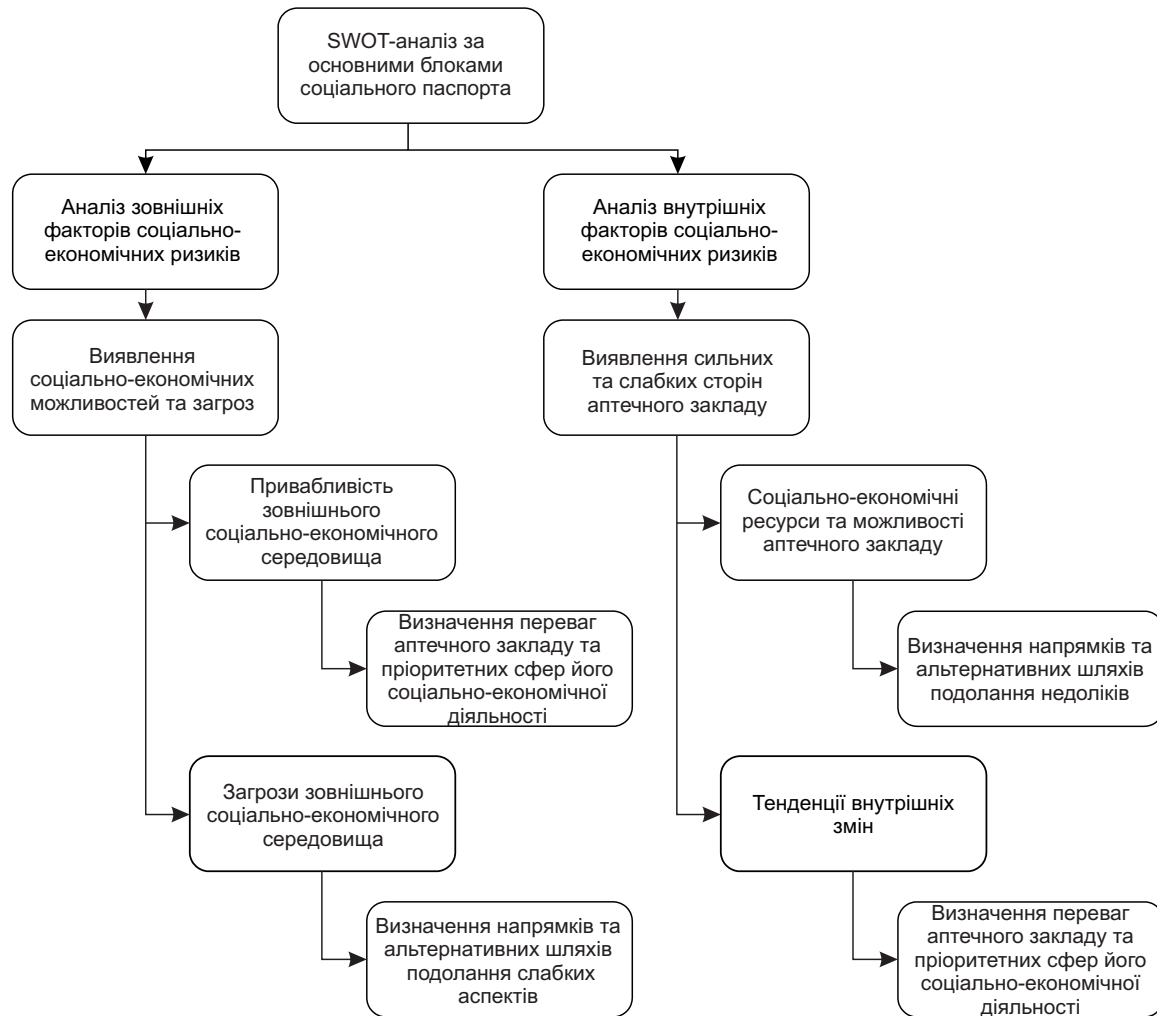

Рис. 3 Основні етапи опрацювання соціально-економічних стратегій аптечного закладу на основі SWOT-аналізу

закладу – підвищення доходів і прибутків, ділової репутації, зростання кількості відвідувачів, їх лояльності та задоволеності від наданих послуг; для СФ – зниження рівня безробіття та соціальної депривації; для держави – підвищення рівня громадської довіри до галузі охорони здоров'я, зменшення соціальної напруги у фармацевтичному секторі та підвищення іміджу фармацевтичного істеблшменту [9-12].

У зв'язку з вищезазначеним, використовуючи приклади соціальних паспортів інших підприємств, на основі проведеного аналізу даних наукової літератури та чинного законодавства з цього питання нами було розроблено та запропоновано систему узагальнювальних соціальних показників, відображення яких у соціальному паспорті досліджуваного аптечного закладу дозволить об'єктивно оцінювати, порівнювати й аналізувати рівень СЗСФ, виявляти основні тенденції та закономірності щодо соціальних потреб спеціалістів фармації (СФ), чітко позначати найбільш гострі проблеми СЗСФ [1, 12] (рис. 4).

У ситуації конкуренції однотипних аптечних закладів, коли з'являється можливість краще задовольнити потреби споживача або коли виникає потреба розширити перелік фармацевтичних послуг, ми пропонуємо застосовувати SNW-підхід, який насамперед урахує стратегічний аналіз внутрішнього середовища з позиції сильних і слабких сторін аптечного закладу та водночас чітко фіксує ситуаційний середньоринковий стан – нульову точку конкуренції. SNW – це абревіатура від трьох англійських слів [7, 8], що означають:

S – strength – сильна сторона – це позитивна внутрішня тенденція та характеристика аптечного закладу, яка може бути використана для досягнення стратегічних цілей; внутрішня можливість чи ресурс, що може зумовити формування конкурентної переваги;

N – neutral – нейтральна сторона – середньоринковий стан для певної конкретної ситуації; своєрідна нульова точка конкуренції аптечного закладу;

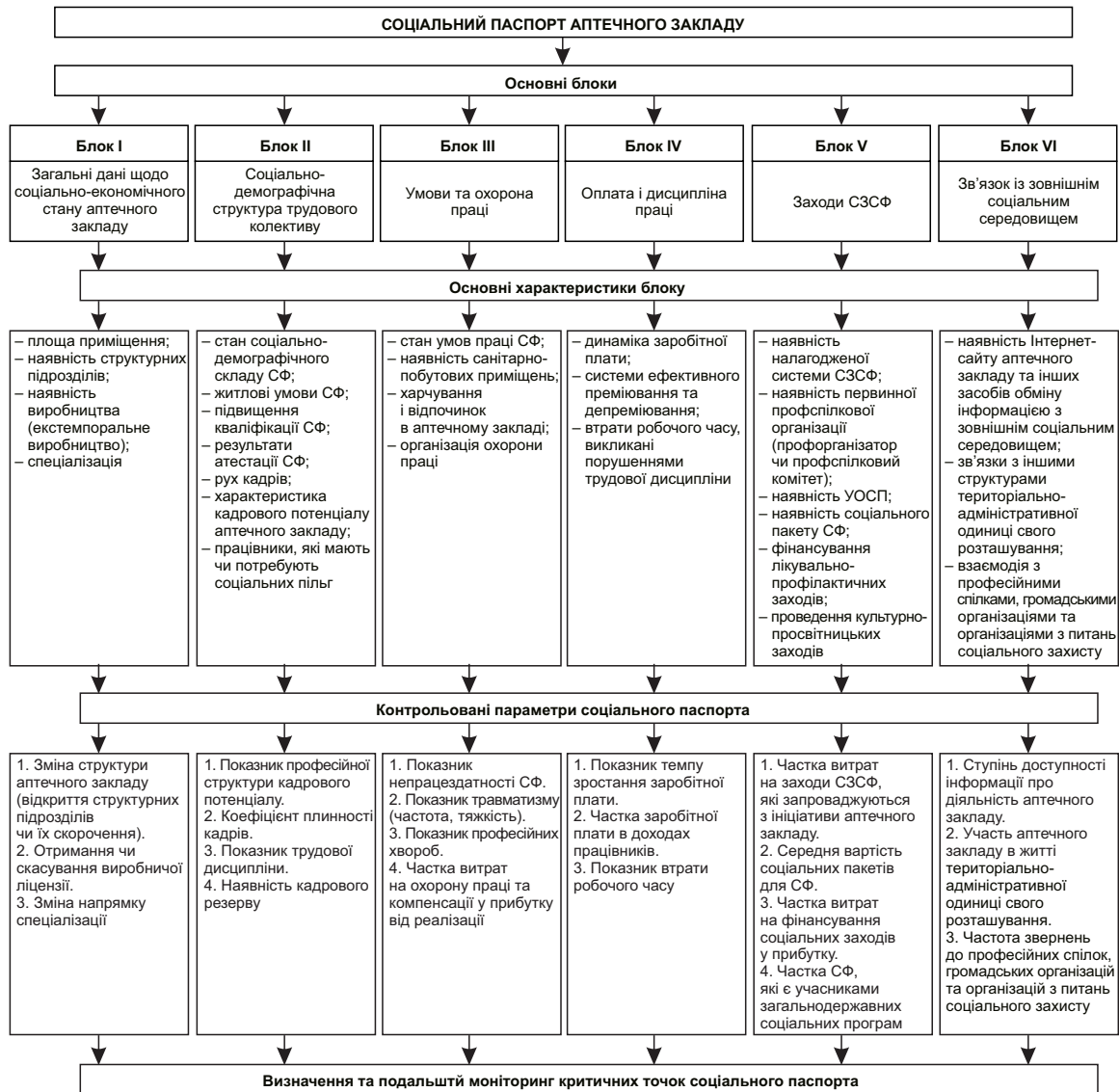

Рис. 4 Структура соціального паспорта досліджуваного аптечного закладу (власна розробка)

W – weakness – слабка сторона – внутрішня характеристика аптечного закладу, яка негативно впливає на нього або обмежує його діяльність чи потенціал, що використовується неповно чи неправильно.

Використання SNW-підходу в дослідженні внутрішнього середовища аптечного закладу дозволяє відразу аналізувати його сильні та слабкі сторони за умов великої концентрації закладів подібного типу, наявності соціально-економічної кризи тощо.

Отримані стратегічні позиції (фактори) було згруповано в табл. 1 за основними складовими досліджуваного аптечного закладу для подальшої розробки соціального паспорта аптеки.

Наведений в табл. 1 перелік стратегічних позицій (факторів) не є остаточним, тому кожен аптечний заклад може його коригувати, спр-

щувати чи розширювати залежно від поставленої стратегічної мети.

Як засвідчив проведений аналіз, до основних сильних сторін внутрішніх факторів досліджуваного аптечного закладу, що безпосередньо впливають на його внутрішнє середовище, належать: наявність виробництва ЛЗ в умовах аптеки; спеціалізація (виробництво ЛЗ, оптова та роздрібна торгівля ЛЗ, імпорт ЛЗ, крім активних фармацевтичних інгредієнтів, що підлягають ліцензуванню; здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; база практики інтернів); соціально-демографічна структура трудового колективу (підвищення кваліфікації СФ, трудове змагання, трудові династії, система наставництва, результати атестації СФ); наявність кадрового резерву; регулярна оплата праці (2 рази на місяць) і дисципліна праці.

**SNW-АНАЛІЗ СИЛЬНИХ І СЛАБКИХ СТОРІН АПТЕЧНОГО ЗАКЛАДУ ЗА ОСНОВНИМИ БЛОКАМИ
СОЦІАЛЬНОГО ПАСПОРТА СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ КП ХОР «ФАРМАЦІЯ» АПТЕКА 195 (на 01.04.2020 р.)**

Основні блоки соціального паспорту	Стратегічна позиція (фактор)	Факт (оцінка)	Якісна оцінка факторів		
			S	N	W
1	2	3	4	5	6
Аналіз внутрішніх факторів соціально-економічних ризиків					
Блок I. Загальні дані щодо соціально-економічного стану аптечного закладу	Площа приміщення	402,9 м ²	*		
	Наявність структурних підрозділів	–		*	
	Наявність виробництва (екстемпоральне виробництво)	Виробництво лікарських засобів в умовах аптеки	*		
	Спеціалізація	Виробництво ЛЗ, оптова та роздрібна торгівля ЛЗ, імпорт ЛЗ (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), що підлягає ліцензуванню. Здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. База практики інтернів	*		
Блок II. Соціально-демографічна структура трудового колективу	2. Стан соціально-демографічного складу СФ:				
	Кількість працівників, із них:	8		*	
	– чоловіків	–		*	
	– жінок	8		*	
	– до 31 року	2		*	
	– пенсійного віку	2		*	
	– з вищою освітою	5	*		
	– із середньо-спеціальною освітою	2	*		
	– багатодітні сім'ї	–		*	
	2.2. Підвищення кваліфікації СФ	Регулярний моніторинг необхідності СФ проходження відповідних курсів з підвищення кваліфікації	*		
	Трудове змагання	–			*
	Трудові династії	Наявність почесної трудової династії у 2-х працівників	*		
	Система наставництва	Розвинена система наставництва для молодих СФ, у т.ч. аптека є базою для практики інтернів	*		
	2.3. Результати атестації СФ	Наявність постійних високих результатів	*		
	2.4. Рух кадрів:				
	– прийнято на роботу (в т.ч. молодих спеціалістів)	2	*		
	– звільнено	2			*
	2.5. Характеристика кадрового потенціалу аптечного закладу:				
	– стаж роботи на посаді завідувача (директора)	32	*		
	– зі стажем роботи у колективі більше 20 років	5	*		
– зі стажем роботи в колективі менше 3 років	2		*		
2.6. Морально-психологічний клімат у колективі:					
– наявність соціального напруження в колективі	–	*			
– участь у несанкціонованих заходах (страйках, мітингах, пікетах тощо)	–	*			
2.7. Працівники, які мають чи потребують соціальних пілг	Інвалід II групи/1		*		

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Блок III. Умови та охорона праці	3.1. Стан умов праці СФ:				
	Наявність санітарно-побутових приміщень	Відповідає чинному законодавству та ліцензійним умовам	*		
	Харчування і відпочинок в аптечному закладі	Відокремлена кімната з відповідним матеріально-технічним забезпеченням (холодильник, мікрохвильова піч тощо)	*		
	3.2. Організація охорони праці	Проведення постійного інструктажу з техніки безпеки та моніторингу загроз	*		
Блок IV. Оплата і дисципліна праці	Середня заробітна плата	5100			*
	Дотримання термінів виплати заробітної платні	15 та 30 числа щомісячно	*		
	Здійснення основних планових показників роботи	Планові показники виконуються	*		
	Збільшення товарообігу	Спостерігається поступове зростання товарообігу	*		
	Трудова дисципліна	На високому рівні	*		
	Системи ефективного преміювання та депреміювання	Надання матеріальної допомоги нужденним	*		
	Втрати робочого часу, викликані порушеннями трудової дисципліни	–	*		
	Рівень мотивації співробітників	–			*
Блок V. Заходи СЗСФ	5.1. Наявність налагодженої системи СЗСФ	–			*
	5.2. Наявність первинної профспілкової організації (профорганізатор чи профспілковий комітет)	–			*
	5.3. Наявність уповноваженої особи із соціальної відповідальності (ВОСВ)	–			*
	5.4. Наявність соціального пакету СФ відповідно до трудового договору	–			*
	5.5. Надання різних видів СЗСФ (житла, дитячих садків тощо):				
	– дошка пошани (оформлення)	+	*		
	– Книга Трудової слави	+	*		
	– догана / зауваження	–	*		
	– доплата молодим спеціалістам	–			*
	– доплата іноміським працівникам на оренду житла	–		*	
	– фінансування лікувально-профілактичних заходів для співробітників аптечного закладу	–			*
	– проведення культурно-просвітницьких заходів	День фармацевта День народження співробітників		*	
Аналіз зовнішніх факторів соціально-економічних ризиків					
Блок VI. Зв'язок із зовнішнім соціальним середовищем	6.1. Наявність Інтернет-сайту аптечного закладу та інших засобів обміну інформацією з зовнішнім соціальним середовищем	–			*
	6.2. Зв'язки з іншими структурами територіально-адміністративної одиниці свого розташування	Харківська обласна рада Харківський департамент охорони здоров'я Національний фармацевтичний університет Школи Інтернати Лікувально-профілактичні заклади тощо	*		
	6.3. Взаємодія з професійними спілками, громадськими організаціями та організаціями з питань соціального захисту	–			*

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
	6.4. Участь у соціальних програмах з відпуску лікарських засобів (ЛЗ) населенню: – Державна програми «Онкологія»	+	*		
	– урядова програма реімбурсації «Доступні ліки» тощо	+	*		
	6.5. Широкий спектр надання фармацевтичних послуг	+	*		
	6.6. Впровадження інноваційних технологій у роботу	+	*		
	6.7. Запровадження систематичного і всебічного моніторингу якості проведених реформ, результатів нововведень і змін	–			*

Перерахуємо основні загрози зовнішнього середовища, що безпосередньо впливають на внутрішнє середовище аптечного закладу: відсутність Інтернет-сайту та інших засобів обміну інформацією з зовнішнім соціальним середовищем; відсутність взаємодії з професійними спілками, громадськими організаціями та організаціями з питань соціального захисту; відсутність систематичного і всебічного моніторингу якості проведених реформ, результатів нововведень і змін, відсутність ефективної системи мотивації персоналу.

Для посилення соціально-демографічної структури трудового колективу досліджуваного аптечного закладу і для інформаційного наповнення блоку II соціального паспорта нами запропоновано впровадження «Картки відомостей про працівника аптечного закладу», заповнення та моніторинг якої дозволить чітко відслідковувати всі соціально-демографічні зміни в аптечному закладі, що характеризують соціальну структуру трудового колективу (табл. 2).

Таблиця 2

КАРТКА ВІДОМОСТЕЙ ПРО ПРАЦІВНИКА АПТЕЧНОГО ЗАКЛАДУ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО НАПОВНЕННЯ БЛОКУ II СОЦІАЛЬНОГО ПАСПОРТА АПТЕЧНОГО ЗАКЛАДУ

№ з/п	Перелік відомостей про працівника аптечного закладу	Зміст відомостей (заповнюється з використанням інформації баз даних та зі слів працівника аптечного закладу)	Потреби працівника аптечного закладу	Заходи щодо виконання
1	2	3	4	5
1	Дані про особу	X	X	X
1.1	Прізвище, ім'я та по батькові		X	X
1.2	Дата народження		X	X
1.3	Контактний телефон		X	X
1.4	Найменування закладу вищої освіти (ЗВО), спеціальність		X	X
1.5	Диплом серія, дата видачі		X	X
1.6	Стаж після закінчення ЗВО, всього років, із них за фахом стаж роботи на останній посаді		X X X	X X X
1.7	Учений ступінь, учене звання		X	X
1.8	Інтернатура: назва ЗВО та термін проходження		X	X
1.9	Спеціалізація і підвищення кваліфікації (останні): назва ЗВО та термін проходження		X	X
1.10	Атестований (на) за фахом та кваліфікаційна категорія		X	X
1.11	Посада		X	X
1.12	Соціальний статус: – ветеран; – пенсіонер за віком; – пенсіонер за вислугою років; – ветеран праці; – учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС; – одинока мати; мати-героїня; – інші категорії	(необхідне вказати)	X	X

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
1.13	Місце проживання:		X	X
1.14	Особливість проживання	Живе один (на), проживає із сім'єю (необхідне підкреслити)	X	X
2	Соціальне обслуговування (надання соціальних послуг)	X	X	X
2.1	Обслуговування територіальним центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг): зазначити відділення, що надає соціальні послуги; безоплатно/платно (необхідне підкреслити)			
2.2	Необхідність у забезпеченні соціальними пільгами	так/ні (необхідне підкреслити)		
2.3	Соціальні пільги	(вказати, яких потребує)		
2.4	Обслуговування установою системи соціального захисту населення (будинку-інтернату, стаціонарного відділення)	Потребує так/ні (необхідне підкреслити)		
2.5	Забезпечення санаторно-курортною путівкою	Потребує так/ні (необхідне підкреслити)		
3	Медичне обслуговування	X	X	X
3.1	Проведення медичного огляду	так/ні (необхідне підкреслити)		
3.2	Проведення диспансеризації			
3.3	Направлення на стаціонарне лікування	так/ні (необхідне підкреслити)		
3.4	Наявність групи інвалідності: дата визначення; термін дії	I, II, III (необхідне підкреслити)		
3.5	Забезпечення лікарськими засобами на пільгових засадах	так/ні (необхідне підкреслити)		
4	Соціально-побутові умови проживання	X	X	X
4.1	Наявність житла. Чи є потреба?	так/ні (необхідне підкреслити)		
4.2	Вид житла (державне, кооперативне, приватне, орендоване, гуртожиток)	(необхідне підкреслити)		
	П. І. Б. та підпис особи, яка вносила інформацію			
	П. І. Б. та підпис працівника аптечного закладу про згоду на обробку персональних даних та щодо достовірності наданих відомостей			
	Дата заповнення картки			

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Для дослідження соціально-демографічної характеристики аптечного закладу нами було проведено соціологічне дослідження та з'ясовано, що більшість СФ користується системою державного соціального захисту населення і не має досвіду участі в СЗСФ від роботодавця. Серед показників СЗСФ респонденти на перше місце поставили забезпечення доходів на випадок втрати працездатності чи роботи; соціальну підтримку та допомогу; оплату праці. Друге місце посідає соціальне страхування, лікування і профілактика професійних хвороб та сприяння одержанню освіти і підвищенню кваліфікації спеціалістів фармації. На третьому місці – захист соціальних прав та мінімальних гарантій.

2. Нами було окреслено основні сильні сторони досліджуваного аптечного закладу, серед яких: наявність виробництва ЛЗ в умовах аптеки; спеціалізація (виробництво ЛЗ, оптова та роздрібна торгівля ЛЗ, імпорт ЛЗ (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), що підлягають ліцензуванню; здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; база практики інтернів); соціально-демографічна структура трудового колективу (підвищення кваліфікації СФ, трудове змагання, трудові династії, система наставництва, результати атестації СФ); наявність кадрового резерву; оплата й дисципліна праці. Визначено основні недоліки зовнішнього середовища, що безпосередньо впливають на внутрішнє середовище аптечного закладу: відсутність Інтернет-сайту аптечного закладу та інших

засобів обміну інформацією з зовнішнім соціальним середовищем; відсутність взаємодії з професійними спілками, громадськими організаціями та організаціями з питань соціального захисту; відсутність систематичного і всебічного моніторингу якості проведених реформ, результатів нововведень і змін. Для успішного розвитку аптечного закладу в майбутньому важливо вчасно і правильно визначити його сильні і слабкі сторони, що надасть змогу впорядкувати аналітичний процес усієї наявної інформації.

3. На основі проведених досліджень нами було угруповано соціальні показники аптечного закладу для оцінювання рівня соціального розвитку аптеки згідно з методикою визначення рівня соціального розвитку аптечного закладу та обчислено критерії соціального паспорта аптечного закладу. Розробка соціального паспорта аптечного закладу дозволить проводити оперативний

аналіз сукупності показників, що відображають стан і перспективи його соціально-економічного розвитку, та характеризувати: соціальну структуру трудового колективу; умови праці співробітників; соціальні процеси в організації та напрямки здійснення СЗСФ тощо. Це дозволить підвищити ефективність управління соціальною сферою на мікрорівні – в аптечному закладі.

4. Для посилення соціально-демографічної структури трудового колективу досліджуваного аптечного закладу і для інформаційного наповнення блоку ІІ соціального паспорта нами запропоновано «Картку відомостей про працівника аптечного закладу», заповнення та моніторинг якої дозволить чітко відслідковувати всі соціально-демографічні зміни в аптечному закладі, що характеризують соціальну структуру трудового колективу.

Конфлікт інтересів: відсутній.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Tolochko V. M., Artiukh T. O., Zarichkova M. V. Motivation sources study of pharmacy specialists within their cooperation with the pharmacy. *Journal of Advanced Pharmacy Education and Research*. 2019. Vol. 9 (3). P. 34-40. URL: <https://japer.in/storage/models/article/TnemZ7kAJ5uJ7dIiyWb6NqMyFpPu2VzkdUyW4sIw5MKMZUOKmmWfy3IWKNw/motivation-sources-study-of-pharmacy-specialists-within-their-cooperation-with-the-pharmacy.pdf>
2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) : Постанова Кабінету Міністрів України № 929 від 30 листопада 2016 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP160929?an=1>
3. Про запровадження в дію форми «Соціальний паспорт регіону, міста, району» : Наказ Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України та Українського державного центру соціальних служб для молоді від 30.05.2001 р. № 53. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart29/inx29660.htm>
4. Посилкіна О. В., Братішко Ю. С. Аналіз сучасних тенденцій в управлінні соціальною відповідальністю фармацевтичних підприємств. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2016. Т. 2, № 3. С. 5–17.
5. Посилкіна О. В., Братішко Ю. С. Аналіз регуляторної бази управління соціальною відповідальністю фармацевтичних підприємств. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2018. № 1 (53). С. 28–31. DOI : 10.24959/uekj.18.8.
6. Братішко Ю. С., Посилкіна О. В. Актуальні питання управління соціальною відповідальністю фармацевтичних підприємств. *Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики : матеріали V наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 20–21 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 35–55.*
7. Громовик Б. П. Роль Swot-аналізу в обґрунтуванні перспектив розвитку фармацевтичних підприємств. URL: <https://www.apteka.ua/article/13729>
8. Громовик Б. П., Гасюк А. Д., Ярко Н. Б. SWOT-аналіз діяльності оптової фармацевтичної фірми. *Провизор*. 2000. № 15. С. 23–24.
9. Boschee J., McClurg J. Toward a better understanding of social entrepreneurship: some important distinctions. National Centre for Social Entrepreneurs. 2003. Available at: <http://www.caledonia.org.uk/papers/Social-Entrepreneurship.pdf>
10. Grishnova O. A. Human, intellectual and social capital of Ukraine: substance, correlation, assessment, development directions. *Labor relations: theory and practice*. 2014. Vol. 1. P. 34-40.
11. Brock D. D. Social entrepreneurship, teaching resources handbook. Arlington: The Ashoka Global Academy for Social Entrepreneurship, 2008. Available at: https://www.academia.edu/11866932/Social_Entrepreneurship_Teaching_Resources_Handbook

12. Eastern Europe Fund. EEF and partners announce a competition for the realization of information campaigns to promote the idea of social entrepreneurship in Ukraine. 2016. Available at: <http://www.eef.org.ua/ua/component/k2/item/503-fsye-ta-partnery-oholoshuiut-konkurs-na-realizatsiiinformatsiinykh-kampanii-z-populiaryzatsii-idei-sotsialnoho-pidpriemnytstva-v-ukraini.html>

REFERENCES

1. Tolochko, V. M. (2019). Motivation sources study of pharmacy specialists within their cooperation with the pharmacy. *Journal of Advanced Pharmacy Education and Research*, 9 (3), 34-40. Available at: <https://japer.in/storage/models/article/TnemZ7kAJ5uJ7dIiyWb6NqMyFpPu2VzkdUyW4sIw5MKMZUOOkmmWfy3IW-KNw/motivation-sources-study-of-pharmacy-specialists-within-their-cooperation-with-the-pharmacy.pdf>
2. Law of Ukraine. (2016). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z vyrobnytstva likarskykh zasobiv, optovoi ta rozdribnoi torhivli likarskymy zasobamy, importu likarskykh zasobiv (krim aktyvnykh farmatsevtichnykh inhrediiientiv)» 929 dated 30 lystopada 2016 r. *ips.ligazakon.net*. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP160929?an=1>
3. Law of Ukraine. (2001). Nakaz Derzhavnoho komitetu molodizhnoi polityky, sportu i turyzmu Ukrainy ta Ukrainskoho derzhavnoho tsentru sotsialnykh sluzhb dlia molodi» «Pro zaprovadzhennia v diiu formy «Sotsialnyi pasport rehionu, mista, raionu» : 53 dated 30.05.2001. *uazakon.com*. Available at: <http://www.uazakon.com/document/spart29/inx29660.htm>
4. Posylkina, O. V., Bratishko, Yu. S. (2016). *Social pharmacy in health care*, 2 (3), 5–17.
5. Posylkina, O. V., Bratishko, Yu. S. (2018). *Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii*, 1 (53), 28–31. doi: 10.24959/uekj.18.8.
6. Bratishko, Yu. S., Posylkina, O. V. (2017). Proceeding from Aktualni problemy rozvytku haluzevoi ekonomiky ta lohistyky: *materialy V nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu (20–21 kvit. 2017 r.)*. (pp. 35–55). Kharkiv.
7. Hromovyk, B. P. *Rol Swot-analizu v obhruntuvanni perspektiv rozvytku farmatsevtichnykh pidpriemstv*. Available at: <https://www.apteka.ua/article/13729>
8. Hromovyk, B. P., Hasiuk, A. D., Yarko, N. B. (2000). *Provizor*, 15, 23–24.
9. Boschee, J., McClurg, J. (2003). Toward a better understanding of social entrepreneurship: some important distinctions. *National Centre for Social Entrepreneurs*. Available at: <http://www.caledonia.org.uk/papers/Social-Entrepreneurship.pdf>
10. Grishnova, O. A. (2014). Human, intellectual and social capital of Ukraine: substance, correlation, assessment, development directions. *Labor relations: theory and practice*, 1, 34-40.
11. Brock, D. D. (2008). *Social entrepreneurship, teaching resources handbook*. Arlington: The Ashoka Global Academy for Social Entrepreneurship. Available at: https://www.academia.edu/11866932/Social_Entrepreneurship_Teaching_Resources_Handbook
12. Eastern Europe Fund. (2016) EEF and partners announce a competition for the realization of information campaigns to promote the idea of social entrepreneurship in Ukraine. Available at: <http://www.eef.org.ua/ua/component/k2/item/503-fsye-ta-partnery-oholoshuiut-konkurs-na-realizatsiiinformatsiinykh-kampanii-z-populiaryzatsii-idei-sotsialnoho-pidpriemnytstva-v-ukraini.html>

Адреса для листування:

61001, м. Харків, пл. Захисників України, 17.

Тел. (057) 732-75-58. E-mail: uef-ipksf@nuph.edu.ua.

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Національного фармацевтичного університету

Толочко В. М. (ORCID – <http://orcid.org/0000-0001-8116-4063>)

Зарічкова М. В. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-7980-5669>)

Должнікова О. М. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0003-0961-0158>)

Музика Т. Ф. (ORCID – <https://orcid.org/0000-0002-7516-2296>)

Надійшла до редакції 16.07.2020 р.